

С член 117 от Конституцията на Испания от 1978 г. се налага принципът за единство в правораздаването, който е в основата на организацията и дейността на националните съдилища.

Съгласно испанската правна система общата компетентност е разделена на четири правораздавателни дяла: граждански, наказателен, административен и социален или трудов.

Освен четирите правораздавателни дяла от обща компетентност в испанската правна система се признава компетентност по военни въпроси, която е неразделна част от съдебната система на държавата (*Poder Judicial del Estado*) и е изключително в прерогативите на установените със закон военни съдилища.

Споровете за компетентност между съдилищата от всеки от правораздавателните дялове от обща компетентност се решават от специална камара на Върховния съд (*Tribunal Supremo*) — Камарата по спорове за компетентност (*Sala de Conflictos de Jurisdicción*) — в чийто състав влизат: председателят на Върховния съд, двама магистрати от камарата на Върховния съд за правораздавателния дял, в рамките на който е възникнал спорът, и двама магистрати от Камарата по военни въпроси (*Sala de lo Militar*), като всички те се назначават от Генералния съвет на съдебната власт (*Consejo General del Poder Judicial*).

В рамките на правораздавателните дялове от обща компетентност някои съдилища могат да бъдат специализирани в конкретна област. Примери за това са: съдилищата за насилие над жени, търговските съдилища, съдилища за местата за лишаване от свобода и съдилищата за непълнолетните.

В Органичния закон за съдебната власт (*Ley Orgánica del Poder Judicial* — LOPJ) се предвижда съществуването на следните специализирани съдилища:

#### ТЪРГОВСКИ СЪДИЛИЩА

Търговските съдилища (*Juzgados de lo Mercantil*), действащи от 1 септември 2004 г., са специализирани съдилища. Те са част от системата на гражданско правораздаване.

#### ТЕРИТОРИАЛНА КОМПЕТЕНТНОСТ

Като цяло във всяка провинция има поне един търговски съд — със седалище в столицата на провинцията — с компетентност за цялата ѝ територия.

Търговски съдилища могат да бъдат установени също в градове, различни от столицата на провинцията, когато броят на населението, наличието на индустриални или търговски центрове или стопанска дейност са основание за това. Обхватът на компетентност на тези съдилища се определя в зависимост от изискванията по всеки отделен случай.

В рамките на една и съща автономна общност могат да се създават и търговски съдилища, чиято компетентност обхваща две или повече провинции.

#### ПРЕДЕЛИ НА КОМПЕТЕНТНОСТТА

Търговските съдилища разглеждат дела, заведени във връзка с **несъстоятелност**, при определените в приложимото право условия.

**Търговските съдилища разглеждат също така въпроси от компетентността на системата на гражданското правораздаване, включително** иски, при които упражняването на правото на иск е свързано с нелоялна конкуренция, индустриална собственост, интелектуална собственост и реклама, както и всички иски, предявени в рамките на тази правораздавателна система по силата на разпоредбите за търговските дружества и кооперациите.

Търговските съдилища са компетентни **да признават и да налагат изпълнението на чуждестранни осъдителни решения и други съдебни и арбитражни решения**, когато те засягат въпроси от тяхната компетентност, освен когато по силата на международни договори или други норми трябва да бъдат разгледани от друг съд.

#### ЖАЛБИ

Окръжните съдилища разглеждат предвидените в закона жалби срещу решения, постановени на първа инстанция от търговските съдилища, с изключение на произнесените по дела за несъстоятелност, с които се решават въпроси, свързани с трудовата заетост, като за тези случаи трябва да бъдат специализирани едно или няколко техни отделения, както е предвидено в разпоредбите на Органичния закон за съдебната власт.

Съгласно предвиденото в Органичния закон за съдебната власт в посочените в него случаи са възможни други форми на обжалване.

#### СЪДИЛИЩА ЗА ТЪРГОВСКАТА МАРКА НА ОБЩНОСТТА

Съдилища за търговската марка на Общността (*Juzgados de Marca Comunitaria*) са търговските съдилища в град Аликанте, доколкото са компетентни да разглеждат — изключително и на първа инстанция — всички дела, които са заведени по силата на разпоредбите на Регламент (ЕО) № 40/94 на Съвета от 20 декември 1993 г. относно търговската марка на Общността и Регламент № 6/2002 на Съвета от 12 декември 2001 г. за дизайн на Общността.

При упражняване на тази компетентност юрисдикцията на въпросните съдилища се простира върху цялата национална територия на Испания, като единствено за тези си цели те се наричат „Съдилища за търговската марка на Общността“.

Те са част от системата на гражданско правораздаване.

Освен това специализираното отделение или отделения на окръжния съд в Аликанте разглеждат също така — изключително и на втора инстанция — всички жалби, посочени в член 101 на Регламент № 40/94 на Съвета от 20 декември 1993 г. относно марката на Общността и Регламент № 6/2002 на Съвета от 12 декември 2001 г. за дизайн на Общността. При упражняване на тази компетентност юрисдикцията на въпросните съдилища се простира върху цялата национална територия на Испания, като единствено за тези си цели те се наричат „Съдилища за търговската марка на Общността“.

#### СЪДИЛИЩА ЗА МЕСТАТА ЗА ЛИШАВАНЕ ОТ СВОБОДА

Съдилищата за местата за лишаване от свобода (*Juzgados de Vigilancia Penitenciaria*) изпълняват правораздавателните функции, предвидени в Общия закон за местата за лишаване от свобода (*Ley General Penitenciaria*) по отношение на изпълнение на наказанието лишаване от свобода и

мерките за сигурност, упражняване на съдебен контрол върху дисциплинарните правомощия на ръководствата на местата за лишаване от свобода, защита на правата и придобивките на лишените от свобода лица в затворите и други, посочени в закона въпроси. Те са част от системата на наказателно правораздаване.

#### ТЕРИТОРИАЛНА КОМПЕТЕТНОСТ

В рамките на системата на наказателно правораздаване всяка провинция разполага с едно или повече съдилища за местата за лишаване от свобода.

В град Мадрид има едно или повече централни съдилища за местата за лишаване от свобода, които са компетентни за цяла Испания.

#### ПРЕДЕЛИ НА КОМПЕТЕТНОСТТА

Съдилищата за местата за лишаване от свобода изпълняват правораздавателните функции, предвидени в Общия закон за местата за лишаване от свобода по отношение на изпълнение на наказанията лишаване от свобода и мерките за сигурност, упражняване на съдебен контрол върху дисциплинарните правомощия на ръководствата на местата за лишаване от свобода, защитата на правата и придобивките на лишените от свобода лица в затворите и други, посочени в закона въпроси.

#### ЖАЛБИ

Окръжните съдилища разглеждат предвидените в закона жалби срещу решения, постановени от съдилищата за местата за лишаване от свобода в съответната провинция.

Съгласно предвиденото в Органичния закон за съдебната власт в посочените в него случаи са възможни други форми на обжалване.

#### СЪДИЛИЩА ЗА НЕПЪЛНОЛЕТНИ

##### ТЕРИТОРИАЛНА КОМПЕТЕТНОСТ

Във всяка провинция има поне един съд за непълнолетни (*Juzgado de Menores*) — със седалище столицата на провинцията — с компетентност за цялата ѝ територия.

В град Мадрид действа Централен съд за непълнолетни, който е компетентен за цяла Испания и който разглежда делата, посочени в законодателството, уреждащо наказателната отговорност на малолетни или непълнолетни лица.

##### ПРЕДЕЛИ НА КОМПЕТЕТНОСТТА

Съдилищата за непълнолетни са компетентни да разглеждат предполагаеми престъпления, извършени от лица на възраст между 14 и 18 години. Съдиите в съдилищата за непълнолетни упражняват функциите, определени от законите, отнасящи се до малолетни или непълнолетни лица, извършили деяния, квалифицирани като престъпления, както и други отредени им по закон функции, свързани с малолетни или непълнолетни лица.

#### ЖАЛБИ

Окръжните съдилища разглеждат предвидените в закона жалби срещу решения, постановени от съдилищата за непълнолетни в съответната провинция.

Съгласно предвиденото в Органичния закон за съдебната власт в посочените в него случаи са възможни други форми на обжалване.

#### СЪДИЛИЩА ЗА НАСИЛИЕ НАД ЖЕНИ

##### ТЕРИТОРИАЛНА КОМПЕТЕТНОСТ

Във всеки съдебен район има поне един съд за насилие над жени (*Juzgado de Violencia sobre la Mujer*) — със седалище столицата на провинцията — с компетентност за цялата ѝ територия. Съдилищата приемат името на общината, в която се намира седалището им.

По предложение на Генералния съвет на съдебната власт, а когато е приложимо — въз основа на доклад на правителството на автономната общност в случаите, когато правораздаването е прехвърлено на тази автономна област, правителството може да разшири с Кралски указ компетентността на специфичните съдилища за насилие над жени до два или повече съдебни района в една и съща провинция.

Въз основа на доклад на управителните камари (*Salas de Gobierno*) Генералният съвет на съдебната власт може да разреши в тези юрисдикции, в които това се изисква, както и според натовареността с дела, разглежданите от тези съдилища дела да могат да се поемат от първоинстанционния следствен съд (*Juzgado de Primera Instancia e Instrucción*) или местния наказателен съд (*Juzgado de Instrucción*), според случая.

В съдебни райони, в които има единствено първоинстанционен следствен съд, той поема разглеждането на делата, които са от компетентността на съдилищата за насилието над жени.

Те са част от системата на наказателно правораздаване.

##### ПРЕДЕЛИ НА КОМПЕТЕТНОСТТА

Съдилищата за насилие над жени разглеждат, в рамките на наказателноправната система и съобразно всеки отделен случай на процедури и жалби, предвидени в Наказателно-процесуалния кодекс (*Ley de Enjuiciamiento Criminal*), наред с другото, следните примерни случаи :

Разследване по искове за търсене на наказателна отговорност за престъпления, посочени в разделите на Наказателния кодекс (*Código Penal*), отнасящи се до убийство, аборт, телесна повреда, увреждания на плода, противозаконно лишаване от свобода, престъпления срещу моралната неприкосновеност, срещу сексуалната свобода, срещу правото на неприкосновеност на личния живот и правото на зачитане на личния имидж и доброто име, или всякакво друго престъпление, извършено чрез насилие или заплаха, когато тези престъпления са насочени срещу настояща или бивша съпруга или жена, която е или е била обвързана с извършителя чрез аналогична емоционална връзка, независимо от това дали е съжителствала с него или не, както и тези, извършени срещу потомството, собствено или на съпругата, или на неключилата брак партньорка, или срещу малолетни или непълнолетни лица, или законно припознати лица с увреждания, съжителстващи с извършителя или намиращи се фактически под надзора, защитата, настойчивостта, грижата или попечителството на съпругата или на неключилата брак партньорка, когато е извършен също и акт на насилие, основано на пола.

Разследване по искове за търсене на наказателна отговорност за каквото и да е престъпление срещу семейните права и задължения, когато жертвата е някое от посочените в предходния параграф лица.

Издаване на съответните разпореждания за защита на жертвите, независимо от правомощията на дежурния съдия (*Juez de Guardia*).

Разглеждане и произнасяне по дребни нарушения, по които съдилищата са компетентни съгласно закона, когато жертвата е някое от посочените в предходния параграф лица.

Постановяване и изпълнение на инструменти за взаимно признаване, свързани с решения по наказателни дела в рамките на Европейския съюз, по които те са компетентни.

Разследване по искове за търсене на наказателна отговорност за нарушение, предвидено и наказуемо съгласно член 468 от Наказателния кодекс, когато лицето, пострадало от престъплението, във връзка с което е нарушена присъда, охранителна мярка или мярка за сигурност, е настоящата или бившата съпруга или жена, която е или е била обвързана с извършителя чрез аналогична емоционална връзка, независимо от това дали е

съжителствала с него или не, както и тези, извършени срещу потомството, собствено или на съпругата, или на неключилата брак партньорка, или срещу малолетни или непълнолетни лица, или законно признати лица с увреждания, съжителстващи с извършителя или намиращи се под надзора, защитата, настойчивостта или грижата на съпругата или неключилата брак партньорка.

Съдилищата, разглеждащи дела за насилие над жени, могат да разглеждат в рамките на гражданскоправната система и съобразно всеки отделен случай на процедури и жалби, предвидени в Гражданския процесуален кодекс (*Ley de Enjuiciamiento Criminal*), наред с другото, следните примерни въпроси:

въпроси, свързани с родство, майчинство и бащинство;

въпроси, свързани с унищожаване на брака, раздяла и развод;

въпроси, свързани с отношенията между баща и дете;

въпроси, свързани с осиновяване или изменение на мерки, свързани със семейството;

въпроси, свързани изключително с упражняването на родителски права върху деца или плащания за издръжка, претендирани от единия родител спрямо другия от името на децата;

въпроси, свързани с необходимост от съгласие за осиновяване;

въпроси, свързани с оспорване на административни актове относно защитата на малолетни или непълнолетни лица.

Съдилищата за насилие над жени имат изключителна и извънредна компетентност в рамките на гражданскоправната система, когато са налице едновременно следните условия:

В случай на гражданско производство, свързано с някои от въпросите, посочени в предходния параграф.

Някоя от страните в гражданското производство е жертва на актове на насилие, основано на пола.

Някоя от страните в гражданско производство е привлечена под отговорност като извършител, подбудител или необходим съучастник в извършването на актове на насилие, основано на пола.

Наказателните производства са образувани в съдилищата за насилие над жени по отношение на престъпления или простъпки като последица от акт на насилие срещу жени или е издадена заповед за защита по отношение на жертва на насилие, основано на пола.

Ако съдията прецени, че представените му деяния очевидно не представляват проява на насилие, основано на пола, той може и да отхвърли иска, като го отнесе към съответния съд.

**Във всички тези случаи не се допуска медиация.**

## ЖАЛБИ

Окръжните съдилища разглеждат предвидените в закона жалби срещу решения, постановени от съдилища на съответната провинция за насилие над жени.

Съгласно предвиденото в Органичния закон за съдебната власт в посочените в него случаи са възможни други форми на обжалване.

## СПЕЦИАЛИЗИРАНИ СЪДИЛИЩА, СЪЗДАДЕНИ С РЕШЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ СЪВЕТ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

В Испания специализирани съдилища, които не предполагат нарушение на принципа на единството в правораздаването, доколкото се вписват в петте правораздавателни системи, могат да се създават не само когато произтичат конкретно от Органичния закон за съдебната власт, какъвто е случаят с търговските съдилища, тези за непълнолетни и за насилие над жени, а по силата на член 98 от посочения по-горе закон могат да бъдат създадени от Генералния съвет на съдебната власт, какъвто е случаят със съдилищата по семейни въпроси (*Juzgados de Familia*), съдилищата за ипотечни изпълнения (*Juzgados de Ejecución Hipotecaria*) и съдилищата за изпълнителни производства (*Juzgados de Ejecutorias*).

## Други специализирани съдилища

С член 117, дял VI от Конституцията на Испания от 1978 г. се налага принципът за единство в правораздаването, който е в основата на организацията и дейността на националните съдилища.

Този принцип се изразява в наличието на единно правораздаване, представено от единно тяло от съдии и магистрати, които са част от общата компетентност.

Конституцията на Испания постановява, че правосъдието произтича от хората и се управлява от името на краля от съдиите и магистратите, членове на съдебната власт, които са независими, несменяеми, отговарят за своите действия и се подчиняват единствено на върховенство на закона.

Съдиите и магистратите могат да бъдат освободени, отстранени, прехвърлени или пенсионирани само въз основа и при спазване на предвидените в закона гаранции.

Упражняването на съдебната власт при всякакъв вид действия както при произнасянето, така и при изпълнението на съдебни решения се осъществява изключително от определените със закон съдилища в съответствие с правилата за компетентност и процедурите, които могат да бъдат установени в тях.

Съдилищата не упражняват правомощия извън тези, които са посочени в следващата подточка, и тези, които са им изрично възложени по закон като гаранция за всяко право.

Извън съдебната система в различни глави от самата Конституция се предвижда съществуването на две конституционни съдилища. Те работят напълно независимо и безпристрастно, като се подчиняват единствено на върховенството на закона.

Това са Конституционният съд (*Tribunal Constitucional*) и Сметната палата (*Tribunal de Cuentas*).

## КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Испанският Конституционен съд е орган извън съдебната власт.

Той е върховният тълкувател на Конституцията, независим от другите конституционни органи и се подчинява единствено на Конституцията и на съответния Органичен закон.

Той е единствен по рода си и е компетентен за цялата територия на Испания.

## СЪСТАВ

Състои се от дванадесет магистрати, назначени от краля. Четирима от тези магистрати са предложени от Конгреса на депутатите (*Congreso de los Diputados*), като се изисква мнозинство от три пети от членовете му; четирима са предложени от Сената (*Senado*), като се изисква същото мнозинство; двама са предложени от Правителството и двама от Генералния съвет на съдебната власт. Назначените магистрати избират от своя състав председател и заместник-председател.

## ПРЕДЕЛИ НА КОМПЕТЕНТОСТТА

Конституционният съд разглежда по определения от закона начин случаи като следните:

Жалби по обявяване за противоконституционни на закони, подзаконови нормативни актове или актове със силата на закон.

Жалби, свързани с нарушение на гражданските права и свободи, посочени в член 53, параграф 2 на Конституцията.

Конституционни спорове за компетентност между държавата и автономните общности или между самите автономни общности.

Спорове между конституционните органи на държавата.

Изявления относно конституционността на международните договори.

За повече информация вж.: [Конституционен съд](#)

## СМЕТНА ПАЛАТА

Сметната палата е върховен одитен орган за финансовите операции и икономическото управление на държавата, както и на публичния сектор. Без да накърнява собствената си компетентност, Сметната палата е част от законодателната власт и се отчита директно пред испанския парламент (*Cortes Generales*).

## СЪСТАВ

Състои се от дванадесет членове, наречени одитори (*Consejeros de Cuentas*), шестима от тях са назначени от Конгреса на депутатите, а шестима — от Сената. Те работят според принципите на независимост, несменяемост и се подчинят на същите правила за несъвместимост на длъжността както съдиите.

## ФУНКЦИИ

Сметната палата има две функции:

Одитна функция, която е външна, постоянна и изчерпателна; проверява дали се спазват принципите на законосъобразност, ефективност и икономичност в икономическата и финансовата дейност на публичния сектор.

Правораздавателната функция представлява разглеждане на дела за финансова отговорност срещу лицата, натоварени с управлението на публичното имущество, приходи или ценни книжа, като целта ѝ е да опази целостта на обществените фондове, ако тя е накърнена поради злоупотреба, поради непредоставяне на пълни или подходящи доказателства, или поради други причини или действия.

За повече информация вж.: [Сметна палата](#).

## ОБИЧАЙНИ СЪДИЛИЩА

Съгласно член 125 на Конституцията са признати като една от формите на публично участие в правораздаването.

В член 19 от Органичния закон за съдебната власт за обичайни съдилища са признати (*tribunales consuetudinarios*) Трибуналът за водите в низината на Валенсия (*Tribunal de las Aguas de la Vega Valencia*) и Съветът на старейшините в Мурсия (*Consejo de Hombres Buenos de Murcia*). И двете са обичайни институции, разглеждащи въпроси, свързани с управлението на водите.

От 2009 г. насам тези две испански обичайни съдилища са включени в представителния списък на нематериалното културно наследство на човечеството и представляват живо доказателство за способността на групи хора да създават по демократичен начин сложни институции, съставени от техни собствени членове.

## ТРИБУНАЛ ЗА ВОДИТЕ В НИЗИНАТА НА ВАЛЕНСИЯ

Това е най-старата съдебна институция в Европа.

Териториалният обхват на дейността му е Валенсия.

Съставен е от осем членове, които са избрани демократично измежду земеделските стопани в Huerta Valenciana (земеделския район на Валенсия). Компетентността му обхваща справедливото разпределение на водите между отделните собственици на земеделски земи, разрешаването на спорове, възникнали между земеделски стопани, и налагането на съответни санкции за нарушения на разпоредбите за напояването.

## СЪВЕТ НА СТАРЕЙШИНИТЕ В МУРСИЯ

Съветът на старейшините в Мурсия датира от Средновековието. От 1849 г. той е институционализиран и се регулира като върховен орган за правосъдие в Huerta de Murcia (земеделския район на Мурсия). Съветът е съставен от председател, секретар и петима членове с право на глас. Съветът на старейшините в Мурсия заседава публично всеки четвъртък в залата на местния съвет и се произнася по всяко дело по време на заседанието си същия ден или най-късно по време на следващото си заседание. Решенията се произнасят пряко и въз основа на мнозинството гласове, като при равен брой гласове решаващ е този на председателя. Санкциите, наложени с решенията на Съвета на старейшините в Мурсия, са изключително парични по своето естество. Решенията на този съдебен орган са окончателни, неотменими и имат изпълнителна сила.

За повече информация вж.: [Съвет на старейшините](#).

## Връзки по темата.

[ГЕНЕРАЛЕН СЪВЕТ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ В ИСПАНИЯ](#)

[ИСПАНСКИ КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД](#)

[ИСПАНСКАТА СМЕТНА ПАЛАТА](#)

[ОБИЧАЙНИ СЪДИЛИЩА В ИСПАНИЯ](#)

Последна актуализация: 17/01/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия.

Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.